

A Fidesz és a Jobbik viszonyáról

VISSZHANG - LVIII. évfolyam, 36. szám, 2014. szeptember 5.

Amióta a Fidesz megunva eredeti helyzetének alárendelt szerepét, hosszú hezitálás után – elsősorban az MDF ostobaságát kihasználva – befurakodott a jobboldalra, nincs okunk panaszra a házatáján zajló változások eseménytelensége miatt. Mert mindig történik valami. A politikai palettának ez az oldala rendkívüli módosulásokat mutat: a rendszerváltoztató koalíciónak nyoma veszett – hiszen hol vannak már a fórumosok és a kiscgazdák; a kereszténydemokratákról nem is beszélve, mert ők ugyan nem tűntek el, de hogy hol vannak, azt mindenki tudja.

Látjuk, tapasztaljuk, hogy azért nincs itt minden rendben. Dehát a másik oldalon sincs. A balliberálisok is kezdik eltanulni a választó álmélkodását kiváltó és alig-alig követhető bakugrásokat: a parlamenti választások előtt idejekorán el akarták hitetni, hogy ha külön idúlnak, az a legcélszerűbb, és erről a különállásról bebeszélték, hogy az az összefogás. Aztán kiderült, hogy mégsem. Ezért lett közös lista, amely az EU-s választások előtt újra szétvált, hogy most az önkormányzati választásokra készülve a kétfajta stratégiát elegyítse: van, ahol együtt indulnak, és van, ahol külön. Aminek következtében a miskolci polgármesterség számukra – minden valószínűség szerint – máris elveszett.

És ezt is, mint minden eddigieket, úgy magyaráznak, hogy az a legjobb.

Az állampolgárnak így vagy úgy, de meg kell tanulnia, hogy ami a hazai politikai életben történik, az neki mindig, minden körülmények között a legjobb. S mi tagadás, a választók előtt a balliberális oldal hibái eleddig rendre visszaigazolták a kormányzat sikerpropagandáját. Noha kormányzati teljesítmény pusztán a propaganda szintjén mutatkozott. De ez is elég volt ahhoz, hogy a többség kormányváltó akaratának érvényesülése helyett a választás kétharmados kormánypárti eredményt hozzon. És ez nem egyedül a hatalmon lévők produktuma, hanem jócskán benne van az ellenzék teljesítménye is.

Ahová eljutottunk, az sem egyedül a Fidesznek tulajdonítható. Még a magyar politikai elitnek sem. Hosszú évek és számtalan, most már az ellenzéki oldalon fellelhető újságíró, véleményformáló értelmiségi szellemi és jó néhány szponzor anyagi erőfeszítésének keserű gyümölcse. Nevezetesen a kényelmes hatalomgyakorlás lehetősége. Ami fent kényelmes, az tőle balra és alant persze kényelmetlen. De ezen magától értetődően a hatalomban lévők legkevésbé sem akarnak változtatni.

Kezdődik a leszámolás?

Ezért sem fogadható el az a politikai elemzők részéről megfogalmazott álláspont, mely szerint a politikai status quo megváltoztatásának igénye húzódik meg a Fidesz és a Jobbik konfliktusa mögött, amely a szélsőséges eszmék frontális visszaszorulását eredményezheti. Hogy ebben a vonatkozásban – a kémügy kapcsán – mégis csak történt valami. Valami elkezdődött, ami eddig sohasem akaródzott elkezdődni. És semmit sem von le a dolog jelentőségéből, hogy ezt az évtizedes ügyet az EU-s választási kampány hozta a felszínre, és az a körülmény, hogy a Jobbik a megengedettnél nagyobbra növekedett. Az elégtételt érzők öröme abban a hiedelemben csúcsosodik ki, hogy a kémügy az első félreérthetetlen jel, mely szerint a Fidesz – ha kényszerűségből, ha önző pártpolitikai érdekből is, mindegy, de – le akar számolni a Jobbikkal.

Az öröm azonban korai. Ha elfogadjuk azt a kiindulópontot, mely szerint mindaz, ami a hazai pártpolitikai életben történik, nem egyik vagy másik politikai párt vagy platform, netán kiemelkedő politikai személyiség önálló törekvéseire vezethető vissza, hanem előzményeiben és következményeiben egyaránt

az összes szereplő direkt vagy indirekt magatartásának az eredménye, akkor ennél mélyebb és távolabb összefüggésekre is fel kell figyelniük.

Lehet, hogy kiábrándítóan kellemetlen, de le kell szögeznünk: a Fidesznek szüksége van a Jobbikra. Például azért is, mert a maga középpárti pozíciójának a látszata a Jobbik nélkül veszélybe kerülhet. Az előbb emlegetett pártpolitikai relációk miatt. Ahogy a politikai ellenfelek, úgy a szövetségesek avagy a lehetséges szövetségesek, sőt, a csak bizonyos programpontokban alkalmilag együttműködők köre különböző előjellel és különböző mértékben teremti meg azt a miliőt, amelyben a mindenkori kormánynak cselekednie kell. Szemmel kell tartani a grundot, amelyet annak idején egész pályás letámadással sikerült birtokba venni.

Azaz a Fidesznek a saját jól felfogott érdeke, hogy tőle jobbra még legyen valami.

Ámde a politikusoknak nemcsak egymással, hanem a közvéleménnyel is törődniük kell. Mint tudjuk, a közvélemény többsége a választások előtt kormányváltást akart, s ezzel párhuzamosan a Jobbik támogatása is növekedett. Ezért aligha érdemes kormányzati erőfeszítéseket tenni abba az irányba, amely a választók szándékával aligha egyezik. Ha a kormányváltók akarata passzivitásba fulladt, miközben a Jobbikot kedvelők aktivizálódtak, akkor a passzívokat meg kell hagyni eredeti – azaz a kormányzatra nézve veszélytelen – állapotukban, az aktívakat pedig nem szabad megsérteni.

A kémügy természeténél fogva sem alkalmas egy párt lejáratására, túl sok benne a titok ahhoz, hogy a közvéleményt messzemenő következtetések levonására készítse. Még az is elképzelhető, hogy a meghurcolt iránt össznemzeti rokonszenv ébred. Amit a Jobbik vezetősége az ellenük szőtt nemzetközi összeesküvés emlegetésével igyekezett megtámogatni. De mivel a kémkedés az oroszokkal van összefüggésben, a Fidesz reménykedhet, hogy a Jobbik szavazóbázisának egy bizonyos hányada, amelyben élénken él a szovjet érdekszférához való tartozás sanyarú emléke, mégiscsak változtat korábbi elkötelezettségén.

Ennek alapján arra lehet következtetni, hogy a kormányoldal egy hozzájuk közelálló ellenzéki párt szavazóbázisából akar tovább erősödni. De ez még messze van a Jobbikkal való leszámolástól. S ha belegondolunk, még azt se lehet mondani, hogy a Fidesz javára történő választói átcsoportosulás a politikai élet egészét tekintve is haszonnal járhat, és annak jogosan elvárt tisztulásához vezet. A Fidesz szavazótáborában eddig is szép számmal akadtak jobbikos lelkületűek, aminek aligha lehetett felhőtlenül örülni.

A tömegek fanatizálása

A politológiában pallérozott elemzők azért vonnak le messzemenő következtetéseket a Fidesz és a Jobbik konfliktusából, mert a két párt közötti különbséget túlságosan komolyan veszik. Míg maguk a választók ezzel szemben nagyon is jól érzékelik azt az átjárhatóságot, amelyet a miniszterelnök személyének a Jobbikban is tapasztalható népszerűsége mutat. A két párt közötti különbség valójában csak annyi, hogy a Fidesz igyekszik ügyelni a látszatra, míg a Jobbik ezt elmulasztja – habár a parlamenti választási kampányban hajlandó volt jegelni konfrontatív szerepét. Sőt, Miskolcon egy zsidó származású polgármesterjelöltet állított, hogy lemoshassa magáról az anitiszemitizmus vádját.

A Jobbik ugyanis tanul a Fidesztől: nem kell mindig mindent kimondani, amit gondolunk vagy tenni szándékozunk. Ha a tényleges célra utóbb fény derül, akkor már úgymint késő. S ha túl korán történik, még mindig le lehet tagadni. A politikai megnyilvánulásokban ott kell lennie egy rejtekhajtnak, amelyen észrevétlenül be lehet csempészni a diktatúra avagy a szélsőséges eszmék egyes elemeit.

Arra is érdemes figyelni, hogy a Fidesz és a Jobbik egyaránt igyekszik fanatizálni a tömegeket. Hogy mivel fanatizálja az egyik és mivel a másik, az majnem mindegy. A tartalmi különbségek nagyságrendjéről és minőségéről lehet ugyan vitatkozni, csak nem érdemes, mert a végeredmény, a fanatizmus ugyanaz. A

fanatizmus pedig – ahogy Rousseau írja – „vak és ostoba dühöngés, amelyet a józan ész képtelen megfékezni”. A „csak én vagyok magyar, csak én vagyok keresztény, a többiek hazáruló pogányok” olyan kormányzati alapelv, amely utat nyit a fékezhetetlen ösztönöknek. Nem véletlen, hogy a Jobbik EU-s listavezetője fanatikus megnyilvánulásokról sem mentes tüntetőik jogvédőjeként jutott szóhoz a hazai közéletben. Tudják ezt jól a fideszesek és a jobbikosok is. Tudják, hogy mit köszönhetnek egymásnak.

Ahogy a Fidesz sem csak a saját erejéből jutott el idáig, benne volt ebben minden közszereplő, néha még akarata ellenére is; úgyannyira a Jobbik sem pusztán önmagának köszönheti létét. S ez akkor is így van, ha titkolt mentoráról az utóbbi időben hajlamos volt megfeledkezni, és túrhetetlen szemtelenséggel növekedésnek indult.

Hatalmi ellentét

A Fidesz-Jobbik-konfliktus nem elvi, hanem hatalmi jellegű. A Fideszt zavarja a Jobbik erősödése. Fél, hogy tőle is elvihet megbízható szavazókat. Vissza akarja szorítani a Jobbikot a helyére, ahol neki nem árthat, de annál inkább javára lehet.

A kémügy csak jelzés, nem pedig egy bontakozó konfliktus kezdete. Ha a jobbikosok megértik ezt a kódolt üzenetet, és megmaradnak a maguk portáján belül, akkor a dolog lezárul, és nyomtalanul elfelejtődik. Ha azonban azt hiszik magukról, hogy itt ők fújják a passzátszelet, akkor valóban belebukhatnak saját túlzott ambíciójukba.

De még ez sem jelenti politikai dolgaink feltétlen és tartós tisztulását. „Ha gonoszság fészkelte be magát a közügyekbe – írja Hérodotosz –, nem gyűlölet támad a gonoszok között, hanem erős barátság, mert akik a közös megromlásra törnek, összetartva cselekszenek.”

Anélkül, hogy misztifikálni akarnánk tragikusan romló közállapotainkat, tudnunk kell: a demokráciát nyirbáló kormányzati akarat a szélsőséges eszmék mindenkori szálláscsinálója, s ez utóbbiak természetüknél fogva az eredeti szándéktól függetlenül egyre inkább burjánzanak. Sohasem tarthatóak a kívánt keretek között. S ha a napi politika egyszer arra adta a fejét, hogy belőlük húzzon hasznót, azért a haszonért önmagának is áldozatot kell hoznia. A pillanatnyi haszonért tartós áldozatot.

A Fidesz árnyékában mindig fel fog cseperedni egy-egy szélsőséges politikai irányzat. Ahogy a MIÉP után jött a Jobbik, a Jobbik után is jön egy másik. Egy olyan vagy még olyanabb. Amely hajlandó felcsipegetni azokat a morzsákat, amelyeket a kormányzat nagyvonalúan elejt, hogy másoknak is jusson belőle: a kormánytámogatókra szűkített nemzetfogalom gazdag ötletekkel szolgál mindazok számára, akik ezt az immár kisajátított, hatalmi privilégiumként kezelt fogalmat tovább akarják szűkíteni. És az efféle cizellált adottságokat kívánó feladatokra mindig akadnak fanatikus lelkesedésű vállalkozók, akik elég kreatívak ahhoz, hogy újabb és újabb, hajmeresztő elképzelésekkel álljanak elő.

Mindenre elszánt igyekvésükben azonban sohasem szabad óvatlanul elfeledkezniük a Fidesz iránti kötelező tiszteletről. A háláról, amely a nagyobb, az idősebb testvérnek jár. Akkor amaz sem fog megfeledkezni róluk. Akkor nem lesz konfliktus köztük. Legfeljebb kisebb összecsordulások. Ha legjobb szándékaik ellenére elvétik ebben a – hazai és a nemzetközi közvélemény megtévesztésére szánt – politikai színjátékban a saját szerepüket. Ha elragadja őket a játékszenvedély. Ha a rendező utasításairól megfeledkeznek, és izgalmukban a sűgőre sem figyelnek.

A nagy világszínház

Dehát a Jobbiknak mindezt meg lehet bocsátani. Hiszen ezen a göröngyös pályán még csak kezdők, akkor is, ha a színrelépés lámpalázán már túljutottak.

A lényeg az, hogy a darabot gonddal megírták, az előadásnak neves rendezője és lelkes előadói is vannak szép számmal. A technikai feltételek szintén adottak: készen vannak a kicsit romos és eklektikus díszletek, és a világítás is eléggé rejtelmes ahhoz, hogy a halandót várakozással töltse el: amit most még nem láthat, csak remél, az is ott van, mint a küszöbön álló jövő ígérete. Ekkora művészet láttán és ennyi fáradságos előkészület után borítékolhatjuk a sikert. A nézőtér már megtelt. Miért is vennék le ezt a sikeres darabot a műsorról pusztán azért, mert egy-két epizodistát ki kell cserélni?

A Fidesznek feltétlenül szüksége van a Jobbikra vagy egy Jobbikhoz hasonló politikai formációra, hogy kimondja azt, amit a Fidesz is szeretne kimondani, de helyzetéből és politikai ambíciójából fakadóan jobb, ha más mondja ki helyette. Végül is egy színházi előadás nem állhat egyetlen véget nem érő monológból. Kellenek a jó epizodisták. Akik kívülállónak mutatják magukat, de csak azért, hogy még jobban kidomborítsák a főszereplő igazát és rátermettségét. A kereszténydemokraták önmagukban nem elegendőek, mert állandó bólogatásukkal megbízhatóak ugyan, de elviselhetetlenül unalmasak. Az ő feltétlen egyetértésük, éppen feltétlensége miatt, nem eléggé meggyőző.

Kellenek tehát olyan epizodisták, akik tudják, hol a helyük, és akkor minden zavar nélkül folytatódhat az előadás. Ha viszont a Jobbik az önkormányzati választásokon megerősödik, akkor az ellentétek újra lángra kapnak. Mert a Fidesz nem tűri a versenytársakat. És akkor számára a Jobbik nagyobb veszélyt jelenthet, mint a balliberális ellenzék.

De van a Fidesz számára és ezúttal mindannyiunk számára egy rossz hírem. Hiába minden, hiába a minden részletében kimódolt előadás akkurátus megrendezése, ezek a szélsőséges epizodisták mindig túljátsszák a szerepüket. Egy-két nyilvánosság elé engedett szótól megittasulnak, és minden intelem ellenére, átmenet nélkül képesek átvenni a főszerepet, hiszen a forgatókönyvet betéve tudják, sőt, annál is jobbat, és felrúgva a szereposztást kiállnak a rivaldafénybe, hogy a világot jelentő deszkákról lesöpörjenek mindenkit, még azokat is, akik első bátortalan lépéseiket egyengették.